

Die Wahrheit über die griechischen Mythen. Palaiphatos' Unglaubliche Geschichten, übersetzt und herausgegeben von *Kai Brodersen*, Philipp Reclam jun. GmbH & Co., Stuttgart 2002, 149 stran.

„Říká se, že Foiničanovu dceru nesl mořem býk (tauros) a ona se tak dostala z Tyru na Krétu. Mně se však zdá, že ani kůň ani býk nemohou přeplavat tak široké moře a ani dívka nedokáže nasednout na divokého býka. A vůbec kdyby chtěl Zeus, aby Európe přišla na Krétu, našel by pro ni snazší cestu. Pravda se má takto. Muž z Knóssu jménem Tauros (Býk) vedl válku proti tyrské zemi. Nakonec uloupil z Tyru mnoho dívek, a především také královu dceru Európe. A tak lidé říkali: „Tauros vzal Európe, dceru královu, a odešel pryč.“ Na základě těchto událostí byl vytvořen mýtus.“

Tento netradiční názor na známý příběh pochází z pera Palaifata, autora druhé poloviny 4. stol. př. n. l., jenž se zařadil do tehdy širokého zástupu racionalistických vykladačů mýtů. Dochované údaje o Palaifatově životě nejsou vždy zcela jisté – nevíme, zda lze opravdu tohoto Palaifata oddělit od dvou dalších, jak to činí slovník *Suda*; pouze předpokládáme, že Palaifatovo jméno je jen pseudonym, který spisovatel dostal v peripatetické škole; toliko tušíme, kdy Palaifatos asi žil. Nesporný je však fakt, že jeho dílo, soubor čítající přes padesát mýtů uvedených na pravou míru, bylo hojně čteno jak v antice, tak ve středověku a novověku a že až moderní doba zasunula tyto původně pokusy o zjištění pravdy do propadlišť dějin. Jistě se o to zasloužil také Wilamowitz-Möllendorf (*Euripides. Herakles. I*, Weidmannsche Buchhandlung, Berlin 1985², 101), jenž naznal, že: *„sonst ist an das elende Machwerk unbillig viel Mühe verschwendet worden.“* Od Wilamowitzových dob se Palaifatos vytratil ze školního vyučování, ačkoliv dosud byl jeho nedílnou součástí (výmluvně to dosvědčuje řada školních edic textu, opatřených poznámkami i komentářem), a záhy také přestal zaměstnávat myslí badatelů, vždyť posledního textově-kritického vydání se dočkal v Teubnerově nakladatelství v roce 1902 (N. Festa, *Mythographi Graeci*, Leipzig 1902).

Z těchto důvodů musíme všichni přivítat, že se Brodersen pokusil znovu uvést do obecného povědomí člověka, jenž byl uznávanou autoritou jak pro antické řečnické, tak pro křesťanské myslitele. Prvním vyhovovaly jeho moderní názory a jiný pohled na soudobá témata, druhým pak jistě zejména to, že pohanský učenec odmítal věřit beze zbytku příběhům své doby živeným lidskou fantazií.

Brodersenova edice je bilingvní, jak je ostatně u řady Reclam zvykem, a proto po ní může sáhnout jak grécista, tak člověk řečtiny neznalý, kterému však nečiní problémy němčina. Přitom je třeba podotknout, že Palaifatův styl je velmi prostý – ostatně autorovi šlo v první řadě o vědecký výklad, nikoliv o umělecké působení – do jeho řádků se tedy může bez problémů začíst i řečtinář-začátečník. Snad právě svůdná prostota Palaifatovy mluvy vedla k tomu, že občas lze v německém překladu narazit i na nepřesnost, jako např. na str. 53, kde Brodersen má zato, že Európe je dcerou Foiníkovou. Otcem oné princezny však byl foinický král Agénor, nikoliv hrdina jménem Foiníx. K záměně však mohlo u řeckého textu dojít díky tomu, že se snad překladatel nechal ukolébat jednoduchostí jazyka a třeba ne vždy ověřoval zdánlivě jednoznačné výpovědi. Podobné chyby jsou však u Brodersena jevem ojedinělým.

Brodersen text samotný a jeho překlad doplnil o rozsáhlý úvod (9–21), jenž seznamuje čtenáře s Palaifatovou osobou, názory a metodami. Tato část je standardním vybavením každé edice činící si nároky na vědeckou exaktnost a současně na vstřícnost vůči čtenáři. Jako nadstandardní a nadmíru vhodný se však jeví oddíl (119–142), v němž editor shromažďuje texty antických mýtografů (zejména Apollodórov, ale i Hésiodovy a Pausaniovy) týkající se příběhů, jimž se věnoval Palaifatos. Tímto dodatkem vychází Brodersen vstříc širší veřejnosti, jež nemusí znát všechny Palaifatem probírané mýty; Palaifatos sám počítal u svého publika s důkladnou věcnou znalostí traktovaných témat, a ne vždy tradiční znění příběhu uvedl. Kdo si bude Palaifatovy názory chtít zařadit do širšího kontextu nebo koho zajímá dosavadní Palaifatovo místo v bádání klasických filologů, ten jistě uvítá základní bibliografii (143–144). Knihu uzavírá jmenný rejstřík (145–149).

Brodersenova edice Palaifatova textu je vítaným počinem, jenž může obohatit nejen knihovny klasických filologů, ale i ozvláštnit středoškolskou výuku týkající se antického starověku.